

Ահա այն անձնավորությունները, որոնց հիշում է Վարդանը որպես միաբաններ և առաջնորդներ այն ուխտի, ուր նա Տօնականն էր ընդօրինակում, և որոնց մենք հանդիպում ենք Գարանադեաց գավառի Աւագ վանքում: Աւագ վանքի միաբաններից հաջորդը ինքը՝ գրիչ Վարդանն է, որին հանդիպում ենք այդտեղ ոչ միայն 1200 թ., այլև 1201 թվականին՝ Ղազար և Ստեփաննոս գրիչների հիշատակարաններում: Ստեփաննոսը նրա մասին 1201 թ. գրում է. «Եւ զընտրեալ քահանայն Վարդան յիշեսցիք ի տէր, զի բազում իրօք օգնական եղև մեզ»⁶¹: Այնուհետև Տօնականում հիշատակված Վարդանի եղբայր Բարսեղին, Հակոբին, Ռստակես միայնակյացին, Թորոսին հանդիպում ենք Ավագ վանքում այդ ժամանակ ընդօրինակված տարբեր ձեռագրերում, որպես տեղի միաբաններ:

Ահա և այլ փաստարկներ, որոնք խոսում են Աւագ վանքի միաբան Վարդանի և Մշո Տօնական ընդօրինակող Վարդանի նույնությունը օգտին: Գարեգին Հովսեփյանը «Յիշատակարանքի» Ա հատորում Վարդանի 1200 թ. Աւետարանից երկու նկարազարդ էջերի հետ բերել է նաև մի էջ՝ որպես գրություն նմուշ⁶²: Ուլ տեսել է Տօնականի գրությունը, առաջին իսկ հայացքից կնկատի, որ Աւետարանից բերված այս էջի գրությունը շատ է նման, կամ ավելի շուտ նույնն է Տօնականի գրության հետ: Այդ ժամանակ Լուսավորչի վանքում ավետարանը գրվում է բոլորգրով⁶³, այնինչ Վարդանը ոչ միայն Ավետարանը, այլև Տօնականը երկաթագրով է գրում: Ս'եղ հետաքրքրող ձեռագրերի հիմնական գրությունն նույնությունից բացի, անշուշտ, ոչ պատահականորեն բերված այս էջում՝ գրչագրական մի երևույթ ավելի է հաստատում մեր ենթադրությունը: Ավետարանից բերված էջի երկրորդ սյունակի շորրորդ տողը վերջանում է «աստուածային» բառով, իսկ հաջորդ տողն է «աւք վարժեալ ուսմամբ», որի առաջին բառը, ինչպես տեսնում ենք, թերի է: Գրիչը մոռացել է բառի կեսը և ահա լրացվել է նախորդ տողի վերջում ԱԻՐԻՆ (աւք) մասնիկը այնպիսի տառաձևերով, որպիսիք հանդիպում ենք Մշո Տօնականի մեջ, գրչի անվան մի քանի հիշատակություններում և նույնպիսի սրբազրություններում⁶⁴: Այդ տառերի սկզբնածայրերը և վերջնածայրերը ավարտվում են հռանկյունաձև: Դեռ ավելին. այդ նույն տառերով են նշանակված ինչպես Աւետարանի, նույնպես և Տօնականի պրականիչները: Այս երկու ձեռագրերը գրված են միանման բաղադրության և գույնի թանաքով: Ավետարանը նկարազարդ Բաբգեն Կյուլեսերյանը գրում է. «Այնքան թթու (ասիտ) եղած է բաղադրությունը մեանին, որ ծակծկվեր է գրերուն տեղերը... որ շատ մի էջեր բոլորովին թռած են և գրերուն ուղեցուցած տեղերը հազիվ հազիվ կերևին»⁶⁵: Այս նույն երևույթը նկատելի է նաև Տօնականի մեջ, բայց ոչ այդ խստությամբ և չափերով, պատճառը Տօնականի մագաղաթի ամրությունն է, որովհետև միայն բարակ թերթերի վրա է նկատելի լանաթի բացասական ազդեցությունը⁶⁶: Միևնույն սկզբունքով են կազմված նաև հիշյալ ձեռագրերի պրակները: Ավետարանի «թերթերը կարի

61 Մատենադարան, ձեռ. № 6332, էջ 7:

62 Յիշատակարանք, Ա, էջ 643—644:

63 Անդ, էջ 635:

64 Մատենադարան, ձեռ. № 7729, էջ 323բ, 494ա, 510ա և այլն:

65 Բաբգեն Կյուլեսերյան, Յուցակ, էջ 29:

66 Մատենադարան, ձեռ. № 7729, էջ 285: